

III. 4 Jediné, co existuje, je kosmické Vědomí a mysl v něm vytváří rozmanitost.

VÁLMÍKI pravil: V tomto okamžiku se již Slunce sklánělo k západnímu pohoří, jako by zatoužilo rozjímat o slovech mudrce a osvítit jiná místa na zemi. Všichni přítomní se rozešli, aby se mohli věnovat večerním modlitbám. Následujícího rána se sešli znovu a pokračovali v naslouchání.

RÁMA se zeptal: Ó mudrci, pověz mi prosím, co je to ve skutečnosti mysl.

VASIŠŤHA odpověděl: Tak jako je prázdná a netečná nicota označována za prostor, je prázdnou nicotou i mysl. Ať skutečná či neskutečná, je mysl tím, co je chápáno jako objekt vnímání. Ó Rámo, myšlenky znamenají mysl a mezi myšlenkami a myslí není žádný rozdíl. Já, jež je oděno hávem duchovního těla, se označuje jako mysl. Mysl způsobuje vznik hmotného, fyzického těla. Nevědomost, *samsára*, myšlenky, omezení, nečistota, temnota či netečnost, to vše jsou synonyma a jiná vyjádření pro mysl. Samotná zkušenost není nic jiného než mysl a to, co je zakoušeno či vnímáno, je opět mysl.

Zlatá ozdoba není nic jiného než zlato a podobně celý vesmír není nic jiného než Vědomí, jež sídlí v každé nepatrné částice. Tak jako se ve zlatě ukrývá možnost vzniku zlaté ozdoby, tak existuje v subjektu možnost objektu.² Pokud se subjekt zbaví představy objektu, pak je tu samo Vědomí bez projeveného světa objektů. Je-li toto pochopeno, pak se z nitra člověka vytratí přitažlivost i odpor, láska i nenávisť a stejně tak falešné představy „já“, „ty“ a „svět“. Odejde i tendence k vytváření myšlenek a představ. A to samo je osvobozením.

RÁMA se zeptal: Svatý muži, pokud je objekt vnímání skutečný, pak nemůže přestat existovat, a pokud je neskutečný, pak ho jako neskutečný nechápeme. Lze něco takového překonat?

VASIŠŤHA pravil: Ó Rámo, vidíme přece, že existují mudrci a svatí muži, kteří to překonali! Vnější objekty jako například prostor, nebo psychologické faktory jako „já“ existují jen coby označení či pojmy. Ve skutečnosti neexistuje svět objektů ani „já“, jež objekty pozoruje, a neexistuje ani samotné pozorování, prázdno či nehybnost. Jediné, co existuje, je kosmické Vědomí neboli *čit*. A je to mysl, jež v něm vytváří rozmanitost, různorodé činy a zkušenosti, pocit omezení i touhu po osvobození.

---

² Subjekt je ten, kdo vnímá a zakouší objekty. (Pozn. překl.)